УДК 78.2

Уляна Граб

ДО «ІСТОРІЇ НАМІРІВ» УКРАЇНСЬКОГО ЕМІГРАЦІЙНОГО МУЗИКОЗНАВСТВА

На основі невідомих матеріалів, зокрема, листування Мирослава Антоновича, Зиновія Лиська, Василя Витвицького, Аристида Вирсти, досліджується спроба відновлення музичного журналу в українській еміграції у 40–50 рр. XX ст.

***Ключові слова**: українська діаспора, музична періодика, українські музикознавці.*

Історія оперує фактами – це незаперечна істина. Як далі з цими фактами працюють історики – залежить від їх методологічної позиції: від опису і систематизації до «реконструкції» і «розуміння», від позитивістської фактографії до герменевтичної інтерпретації. Однак крім наративної *історії фактів* існує прихована у різних джерелах *історія намірів* у вигляді ідей, міркувань, планів, які ніколи не втілилися у життя, а однак стали свідченням праці наукового мислення, творчого пошуку, зародження нових гіпотез, які в силу обставин ніколи не оформилися в історичний факт. **Метою** статті є дослідити історію відновлення журналу «Українська музика» на еміграції на підставі листування українських музикознавців Мирослава Антоновича, Василя Витвицького та Зиновія Лиська.

Історія української музичної періодики сягає початку XX століття, коли у Львові почали виходити музичні альманахи-календарі під редакцією Ромуальда Зарицького, «Артистичний вісник», у якому музичну частину редагував Станіслав Людкевич, «Музичний листок», «Боян» та ін. У 20-х роках про себе заявила київська «Музика», наступницею якої стала харківська «Музика масам». Два щомісячні музичні журнали, які появилися у 30-х роках – «Радянська музика», орган Спілки композиторів України у Києві (1933–1941) та «Українська музика», орган Союзу українських професійних музик у Львові (1937–1939) – припинили своє існування з початком Другої світової війни. Відтоді до 1970 року, коли у Києві почав виходити двомісячник «Музика», тривав майже тридцятилітній період «гальмівної і нищівної» [22, 103] радянської культурної політики щодо української музичного мистецтва в цілому і музичної публіцистики зокрема.

«Коли говоримо про території, підкорені большевиками, вживаємо вислову «за залізною завісою», – писав Василь Витвицький. – Насправді те, що там – поза залізними ґратами, поза тюремними мурами. Там доводиться каратись і животіти українській музичній творчості саме в тій добі, коли вона стала зніматися до високого льоту. Там не знайшлося місця ні для цілого ряду композиторів, ні для виконавців, яким прийшлося розбрестися по широкому світі» [22, с. 103]. До цього переліку треба додати й українських музикознавців – «принципова несумісність естетичної системи, яка базувалася на концепції «диктатури пролетаріату», з традиційними гуманітарними цінностями» [36, 90] привела до їх масової еміграції протягом 30-х рр., під час і після Другої світової війни у різні європейські країни, а також Америку (США та Канаду). Вони склали «зарубіжну» гілку українського музикознавства, яка у період панування радянського тоталітаризму в Україні взяла на себе компенсаторну функцію у різних галузях музикознавчого знання. Особливо важливою була їх праця у повоєнні роки та період «холодної» війни, коли «материкове» музикознавство опинилося перед реальною загрозою перетворитися на псевдонауку [29, 71], а всесоюзні музичні журнали – місячник «Советская музыка» та двотижневик «Музыкальная жизнь» – використовувалися радше як «знаряддя дискримінації» [23, с. 167] української музики.

Листування 40–60-тих років минулого століття між українськими музичними діячами «в екзилі» – Зиновієм Лиськом, Василем Витвицьким, Мирославом Антоновичем та Аристидом Вирстою – є свідченням майже 20-літньої історії ідей, намагань і розчарувань, пов'язаних із заснуванням незалежного музичного друкованого слова у «вільному світі». А водночас документом, який повертає нас у минуле, з яким пов'язані їх трагічні долі, страхи, надії і сподівання, буденні життєві обов'язки, особисте життя, персональні особливості їх ставлення до реальності і позаматеріальний вимір їх духовних інтересів. Він демонструє нам дивовижну силу духу і повсякчасне прагнення всупереч всім життєвим перипетіям повернути власну музичну культуру з маргінесу на рівень рівноправного діалогу з світовою науковою і громадською спільнотою.

© Граб У., 2014.

Ще до закінчення війни майже вся українська мистецька еліта, що покинула Україну, перебувала у таборах для переміщених осіб (так званих таборах Ді-Пі – Displaced Persons), де у стані повної невизначеності своєї подальшої долі нав'язувала між собою контакти. Устами очільника *Мистецького Українського Руху*[16] Уласа Самчука було проголошено його своєрідне кредо – духовним провідником нашої національної спільноти перед лицем західного світу мав стати мистець, творча людина, голос якого мусів мати свою «трибуну літературно-мистецької праці й дискусії». І одним з перших завдань, яке поставило перед собою організоване у квітні 1946 Об'єднання українських музик (ОУМ), було створення власного друкованого органу.

«Від довшого часу управа ОУМ старається започаткувати видавання нашого музичного журналу, – писав Витвицький до Антоновича. – У нас була думка видавати друкований журнал, але, коли з цим справа важка, то ми рішаємося й на циклостильний і невеликий об'ємом, щоби конечно вже в якнайкоротшому часі випустити перші числа журналу. Як матеріальні обставини і приплив матеріялів від співробітників дозволять, будемо видавати наш журнал місячно. Журнал, що матиме назву «Музика», повинен бути нашою трибуною і зв'язковим. В ньому будуть і статті наукового рівня, і критичні статті й дискусійні, врешті огляди і хроніка нашого життя» [26, 1].

Основне коло співробітників майбутнього журналу склали члени управи ОУМ (Нестор Городовенко, Андрій Ольховський, Роман Савицький, Григорій Китастий) на чолі з Василем Витвицьким. До цього кола Витвицький у своєму листі запрошує Антоновича і просить його написати огляд музичного життя Нового Ульму[17] до першого числа журналу, яке планувалося випустити вже через місяць. Однак з різних причин – організаційних, фінансових – до видання журналу справа не дійшла, крім того це був час, коли українські музики переїжджали на місце свого постійного проживання, що було пов'язане з першочерговим вирішенням різних побутових справ.

Проте ідея створити часопис, який би висвітлював результати праці музичних сил української еміграції, залишалася на порядку денному і втілювати її в життя вже на постійному місці проживання взялися Витвицький, Лисько, Вирста[18] та Антонович. Вони в різний спосіб були знайомі між собою ще до еміграції: так, Витвицький і Лисько працювали у Львівській державній консерваторії (після її створення у 1940 році) на кафедрі історії музики, де на той час навчався Антонович. Спільним місцем праці для Лиська й Антоновича був Інститут народної творчості у Львові, а з Витвицьким (а pro po Романом Савицьким) Антоновича поєднувала робота у Львівському радіокомітеті. З Вирстою Антонович потоваришував під час їхнього навчання у Відні – Вирста був одним з тих, хто допоміг Антоновичу отримати необхідні документи і влаштуватися з житлом. Крім того, вони були членами музичної секції студентського товариства «Січ» і брали активну участь в організації всіх «січових» імпрез. По війні доля розкидала їх по різних країнах і континентах: Витвицький до 1949 року перебував у таборі Ді-Пі у Кауфбойрені, потім виїхав до США, Лисько з 1947 мешкав у Мюнхені, а з 1960 року теж переїжджає у США, Антонович з Нового Ульму у 1948 році їде до Голландії. Лише Вирсті пощастило уникнути перебування в таборах, бо покинувши Відень у серпні 1947 року, був, мабуть, одним з останніх, хто «легально» вирвався за Захід, уникнувши пасток «товаришів» [15, 1]. Осівши на постійному місці, вони налагоджують між собою листування і тема музичного журналу зазвучала з новою силою.

У вересні 1957 року на З'їзді українських музик і музикознавців у Мюнхені Лисько домовляється з Михайлом Гоцієм[19] про спільне видання журналу разом з образотворчими мистцями. Спочатку здавалося, що справа нарешті зрушить з мертвої точки – Гоцій погодився взяти на себе організацію видавництва та редакцію образотворчої частини журналу й Антонович з ентузіазмом береться до організаційної частини «журнальної» справи:

«Аристиде, ми не можемо допустити до того, щоб наш «з'їзд»[20] і наші пляни (виявилися) отаким собі звичайним блефом…мовляв наробили галасу, помістили свої знимки по газетах та й на тому закінчилося… Хто як хто, але ми оба мусимо таки «закасати рукави» й реалізувати справу […]

---

[16] МУР – організація українських письменників, які проживали в таборах для переміщених осіб в 40-х рр. XX ст. Головою організації був Улас Самчук.

[17] Новий Ульм – місто в Баварії, де знаходився табір для переміщених осіб з України.

[18] Аристид Вирста (1922–2000) – український музиколог, скрипаль, педагог, постійно проживав у Парижі.

[19] Михайло Гоцій (1902–?) – маляр, теоретик і історик м-ва.

[20] Йде мова про з'їзд українських музик і музикознавців у Мюнхені 4-5 вересня 1957 року, в роботі якого брали участь Мирослав Антонович, Аристид Вирста, Зиновій Лисько, Омелян Нижанківський, Андрій Гнатишин.

Аристиде, думаю що ти не підведеш і не допустиш до того, щоб ми ще один раз розіграли традиційну українську комедію «пошились в дурні»«[3, 1].

Однак, після довгих місяців очікування співпраці з образотворчими мистцями стало очевидним, що на «спілку» розраховувати марно і треба покладатися лише на власні сили. А часу, вільного від своїх професійних обов'язків, залишалося небагато. Вирста на той час перебував у Англії з концертним турне разом з Олегом Нижанківським і водночас працював у Британському музеї над матеріалами до своєї праці про скрипкову педагогіку. У Парижі, окрім концертної і педагогічної діяльності, він виконував обов'язки асистента проф. Жака Шалє (Chailley[21]) в Музикологічному Інституті при Сорбонні:

«Поза тим маю дуже велику працю, бо мушу якось комбінувати практичну працю професійного музики із теоретичною, асистентом музикології. Ти напевно знаєш, що така праця не є легка!» [18, 2]. Отримати посаду асистента було нелегко – «номінація для чужинця є дуже трудна – на цей пост є шість французів-кандидатів включно один родич «Honegger-a» — я не маю багато надії» [16, 2], і Вирста відносився до своєї праці дуже відповідально. Не менш завантаженим працею був і Антонович: «я опинився тепер в такому «млинку», що не знаю, як видобутися з нього. До всіх моїх турбот і праці, які саме тепер накопичилися у мене, долучилася ще смерть проф. Смаєрса, у якого я був асистентом» [2, 1]. До цього слід додати співпрацю і Вирсти і Антоновича з різними енциклопедичними виданнями, куди вони подавали статті про українську музику, компенсуючи відсутність матеріалів гаслом «краще мало як ніщо». «Я роблю скільки маю сил так, що часами на цьому потерпає моя інша праця, – писав Антонович до Вирсти, – а це може погано відбитися на моїй будучності. Та на це нема ради. Хтось мусить і цю роботу робити» [1, 1]. Треба завважити, що їх матеріальні статки були дуже скромні – так, Антонович мусів користуватися п'яніно в Інституті музикології, не маючи змоги придбати власний інструмент [13, с. 153].

Незважаючи на обмаль вільного часу, на початку січня 1958 року Антонович повідомляє Лиська про те, що вони разом з Вирстою починають робити активні заходи щодо видання журналу: перше число журналу будуть фінансувати вдвох («Я дуже радий, що Ти [...] готовий покрити половину коштів для першого числа. Я покрию другу половину, так що фінансово ми можемо двигнути це число. Хтось же мусить не словом а ділом доказати, що йому лежить на серці справа муз. журналу») [4, 1], друкувати журнал планують в Парижі, що Вирста погодився взяти на себе всю адміністративну частину роботи, а виконувати обов'язки редактора вони запропонували Лиську. Допомога у цій справі Лиська багато важила – у 1937–1939 роках він був головним редактором та адміністратором місячника «Українська музика», що виходив у Львові і добре знав всі підводні камені видавничої «кухні».

Лиську щиро привітав їх ентузіазм, однак від редакторських обов'язків відмовився – був занадто завантажений працею. В немолодому віці (на той час йому було 63 роки) йому було не просто знайти своє місце у новому середовищі, яке перед чужинцями ставило насамперед жорсткі прагматичні вимоги. Лиську пообіцяв постачати журнал своїми статтями, помагати порадами в редакторській роботі і, найважливіше – залучити до співпраці музикологів старшого покоління – Павла Маценка, Романа Савицького, Василя Витвицького й інших. «Я розписав листи до проф. Лиська, Ольховського, Витвицького, Придаткевича, Савицького й др. Маценка, ще й до Фоменка[22] написав. і до п. Жук[23], щоби видобула щось від Нестора Городовенка... Але що з того вийде не знаю, – пише Антонович до Вирсти. – Мені треба матеріялів до хроніки. Приготуй Ти щось про Францію: 1) які українські мистці виступали в 1957 р. у французькому радіо, телевізії, опері, грамофонних платівках і т.п. Треба подати місце і дати виступів, отак прямо в формі статистики. Може знаєш хто міг би зробити подібні хроніки у інших країнах? Чи зібрав Ти вже бібліографічні (музично-музикологічні) новини з Совєтського Союзу (України)? Роби скоро, бо ми мусимо зібрати приличний матеріал. [...] Раз ми два «впряглися», то нікуди дальше замаювати» [5, с. 1].

Розпочалося жваве листування, в якому обговорювалися різні проблеми, пов'язані з видавництвом – обсяг журналу, його назва, рубрики, оплата гонорарів, мистецьке оформлення і інші організаційні питання, які вимагали належного вирішення, щоб справа «не мала характеру «приватної

[21] Жак Шалє (Jacques Chailley, 1910–1999) – франц. музиколог і композитор.

[22] Микола Фоменко (1894–1961) — композитор, педагог.

[23] Люба Жук (1930) – українська п'яністка, кілька років працювала акомпаніатором хору «Україна» під керуванням Нестора Городовенка.

лавочки», а щоб вела до об'єднання українських музик, щоб стала корисною громадською інституцією» [10, 1].

Витвицький пропонував видавати спочатку квартальник під назвою «Музика», який при сприятливих умовах перейшов би у місячник або двомісячник, Лиську і Антоновичу більше імпонувала стара, ще «львівська» назва «Українська музика». Щодо оплати гонорарів, то тут «резолютно» висловився Лисько: «Автори мусять працювати без гонорарів, інакше не втримаємось. Я певний, що всі співробітники на це погодяться. З передплат, щоб можна було заплатити друкарню і експедицію – і то буде добре!» [31, с. 1].

Принциповою позицією, на якій наголошував Витвицький, була соборність журналу, що передбачала «запрошення музик з центральних земель до ред. колегії, до участи у формуванні напрямних журналу, до писання статей, дописів та ін.» [27, с. 1]. А отже і мова повинна була бути «бездоганна, чисто літературна, щоб не відпихати наших колег-східняків» [31, с. 1]. Ця засаднича позиція набирає особливої ваги, якщо згадати розповсюджене серед значної частини українських емігрантів упереджене ставлення до мистців з України, бойкотування і пікетування їх виступів. «Ставлення в одному ряді тих, які залізними долонями кермують діями Совєтського Союзу, з тими, що на політичні, державні та громадські справи не мають там ніякого впливу, є неправильне, безпідставне і несумлінне»[24, с. 278], – писав Витвицький у одній із багатьох своїх публікацій, присвячених цій проблемі. Існуючий стан речей він називав «просто несамовитою ситуацією» і гостро критикував такі «образочки емігрантського геройства» [25, с. 276].

Високий науковий рівень журналу мали забезпечити професійні музикологи, наукові праці яких повинні були публікуватися окремою рубрикою. «Ми не можемо нехтувати самодіяльною музикою, – зазначав Лисько, – але мусимо її точно відмежовувати від професійної і то в такій формі, щоб читач у кожному окремому випадку не мав сумніву, з якою ділянкою має справу. [...] Таку саму різницю мусимо положити і між науковими студіями і популярними статтями, які будуть поміщуватися в журналі» [25, с. 276]. Окрім суто наукових статей журнал повинен був містити статті, призначені для широкого загалу читачів, які охоплювали б хроніку музичного життя на Україні та еміграції. Антонович пропонував також впровадити «куток біографій та автобіографій, а навіть мемуаристики видатних мистців, як матеріал легкий для ширшого круга читачів ну і потрібний як джерело» [11, с. 1].

Що ж до фінансування журналу в майбутньому, то всі добре усвідомлювали, що без залучення ширших кіл української громадськості справа приречена на невдачу. Антонович запропонував створити організацію музикантів, музикологів та прихильників української музики, яка б взяла на себе обов'язок забезпечити матеріальну базу для втілення видавничих планів у життя і навіть склав своєрідну анкету-звернення «щоб зорієнтуватися, чи можна бодай на деяке число передплатників або «жертводавців» розчисляти і щоби можна більш обережно визначити тираж» [12, с. 1].

Інтенсивні приготування першого номеру журналу призупинилися у зв'язку з від'їздом Вирсти на кілька місяців з гастролями до США, крім того, обтяжені щоденними обов'язками, зголошені до співпраці музикологи не поспішали з матеріалами.

«В справі журналу поговорив вже з Савицьким і Соневицьким, – пише з Нью-Йорку Вирста до Антоновича. – Вони обидва ставляться дуже прихильно до цієї справи, так що зможемо на них числити. Я ще знайду «кольпортерів»[24] в Чикаго, Торонто та Монреалю, де буду незабаром концертувати. З цього всього виходить, що започатковане нами діло має всі можливості успіху, якщо ми потрапимо знайти відповідний час оформити журнал як слід. Цими днями буду ще бачитись з Фоменком, Грудиною[25], Каранович[26], [...]. Вертаюся до Парижа 12 червня і буду опісля на конгресі, де сподіваюся стрінутися з Тобою й остаточно обговорити справу» [20, с. 1].

«Збирай матеріяли, наладнай зв'язки з співробітниками, це потрібне без огляду на те чи журнал буде виходити в Америці чи в Європі і чи буде редагувати той чи другий... Головне, щоб український музичний журнал появився і щоби там розроблялися важніші проблеми зв'язані з українською музикою» [6, с. 1], – закликає Вирсту Антонович.

Водночас з повільним надходженням матеріалів загострилася фінансові проблеми, пов'язані з видавництвом. Початкові плани оплатити перше число силами Вирсти-Антоновича змінилися,

[24] «Кольпортер» – від франц. colportage – продаж за допомогою рознесення товарів.
[25] Володимир Грудин (1893–1980) – композитор, п'яніст і педагог.
[26] Дарія Гординська-Каранович (1908–1999) – п'яністка, педагог, музичний діяч.

очевидно, в силу суттєвого збільшення видатків, і Вирста дуже розраховував на допомогу проф. Михайла Ветухова[27], президента Української Вільної Академії наук у США, з яким зустрічався під час свого концертного турне у США. Зрештою 10 червня Вирста повідомляє Антоновичу радісну звістку: «Завдяки дружнім відносинам межи проф. Ветуховим і мною – зрештою я мав доклад в «УВАН-і» про сучасний стан української музики, маю конкретну пропозицію УВАН-у котрий згоджується фінансувати наш журнал» [19, с. 1]. Закріпити угоду про патронат УВАН над музичним журналом мала зустріч Вирсти, Ветухова і Антоновича на початку серпня 1958 року у Парижі. До того часу Антонович складає зміст першого числа журналу, який висилає для поправок і зауважень у листі до Витвицького. Однак, сталося неочікуване – смерть професора Ветухова перекреслила всі плани. Треба було наново починати перемовини щодо музичного журналу з новим керівництвом УВАН, і знову потяглися місяці очікування позитивного рішення. В кінці травня 1959 року «непоправимий оптиміст в справі музичного журналу» [32, с. 1] Антонович в листі до Вирсти пропонує все-таки видати перше число на початку 1960 року:

«Значиться, треба під осінь здати його до друку. Це правда пізно, але справа в цьому: до вакацій мені неможливо взятися ані до редакційної праці, ані навіть самому написати яку статтю [...] Якщо ми навіть матеріальної піддержки не дістанемо, то я уважаю, що ми таки мусимо за власні гроші видати перше число...я думаю, що я до того часу вже «вилізу» з матеріальних «незручностей» [7, 1].

І Вирста, і Антонович, сподіваючись, що УВАН все-ж знайде для журналу відповідні фонди, приспішують надходження матеріалів: «Штурмуй Витвицького, щоб він щось написав!, – пише Вирста до Антоновича на початку липня. – Гнатишин приобіцяв рівно ж подати якусь статтю. Лисько рівно ж напише щось, я почну з музичним словарем, а Ти напишеш вступну статтю» [21, с. 1]. Однак Юрій Шевельов, який на той час посів обов'язки голови УВАН, письмово повідомляє Вирсту про відсутність коштів у Академії на видання журналу, спроби залучити до фінансування «інституції, що мають фонди» [38, с. 1], які, проте, залишилися без результату.

Врешті справа видання журналу розв'язалася в інший спосіб. У 1960 році переїжджає до Нью-Йорку Лисько і активно включається у музичне життя української громади. Він стає головою музикологічної секції Української Вільної Академії Наук, і ймовірно, саме він ініціював компромісне рішення, яке остаточно вирішило проблему з виданням «Української музики». У листі від 17 грудня 1964 року він повідомляє Антоновича:

«Поспішаю повідомити, що між муз[ичним] журналом «Вісті», що виходить у Міннеаполіс і УВАН-ом прийшло до угоди і співпраці. А саме: Видавництво «Вістей» відступає УВАН-ові в кожному числі свого журналу певну кількість сторінок (2-6 і більше, скільки буде треба), де будуть друкуватися матеріяли УВАН. Це буде окремий, автономний відділ, що буде йти завжди під окремою фірмою «Відділ Музикологічної Секції Укр[аїнської] Вільної Академії Наук», під моєю незалежною редакцією» [33, с. 1].

Треба сказати, що журнал «Вісті» був хоровим бюлетенем, який видавав хор «Дніпро» у Твін Сіті (Міннесота), у якому «крім матеріялів сумнівної вартости» [34, с. 1] публікували і серйозні дописи. Власне запровадження окремої рубрики, що містила музикологічні праці під редакцією Лиська, піднесло журнал на якісно новий науковий рівень, незважаючи на «давні» організаційні проблеми з надходженням матеріалів. «Рецензію на мої «Тропарі» також одержав і згідно з Вашими побажаннями поміщу її у «Вістях», – писав Лисько до Антоновича у вересні 1968 року. – Біда мені з тим відділом «Музикологічної секції УВАН» у «Вістях». Люди не мають часу або змоги писати якісь наукові статті, отже я мушу сам вишпортувати щось у моїх шпаргалах, – а ось тепер отримав Вашу гарну і цінну рецензію – статтю, але, на жаль, ... знову про мене. Боюсь, щоб мене не засудили за саморекламу [...] Напишіть свою думку про це» [35, с. 1].

Так розв'язалося майже 20-літня проблема з виданням єдиного на той час українського музичного журналу у світі (!), який, зрештою, має вже свою історію. Цікаво, що в історії української преси нездійснені плани видання українських часописів займають окреме місце. У невеличкій праці Аркадія Животка, що вийшла в Авсгбурзі 1949 року, було перераховано ряд видань (до 1930 року), які не вийшли друком в силу різних обставин. Проте автор слушно зауважує: «сама ініціатива, а тим більше підготовча праця коло видання, часом опрацювання пляну і програми їх, заслуговують на належну увагу, доповнюючи тим історію української преси та кидаючи проміння світла на обставини,

[27] Михайло Ветухів (1902–1959) – біолог, генетик, громадсько-політичний діяч, президент УВАН з 1950 року.

в яких доводилося їх народжуватися, жити і розвиватися» [28, с. 3]

Хочеться зазначити, що у дослідженнях, присвячених українській музикознавчій діаспорі, нереалізована ідея видання музичного журналу згадується побіжно (або і не згадується взагалі) як епізод, який немає важливого значення для оцінки її наукової та музично-публіцистичної праці. Однак змінивши «проблему масштабу» і кут зору, виразно бачимо, як цей незначний на перший погляд факт наповнюється складним, а навіть трагічним змістом, як на його повстання впливають не лише світоглядні установки і соціальні потреби, але і особистісні фактори причетних до нього мистецьких постатей. Важливо зрозуміти, що українська музична діаспора, (як, зрештою, і кожна інша), – це самостійний, з складними внутрішніми процесами взаємодії організм, який при ближчому фокусі розпадається на багато складних особистісних мікросвітів. Ці мікросвіти витворили власний простір складних взаємостосунків з новим, чужим для себе суспільним, культурним, ментальним середовищем, знайшли власні шляхи більшої чи меншої співпричетності до світу інших національних ідентичностей і їх життєвих цінностей, зберігаючи при цьому власну сутність. У них були можливості, що стали винятковими, але не менше було і можливостей, які не стали реальністю.

Замінити ключове запитання «Що?» на не менш важливе «Чому?», – таким бачиться на сьогоднішній день завдання, яке виразно постало перед музикознавцями, що вивчають історію «минулої реальності». Зміна методологічної парадигми створить «підстави для окреслення конкретних людських вимірів минулого» [14, с. 167], зробить доволі абстрактні, «плакатні» постаті наших музичних діячів в еміграції реальними особистостями, «прив'язаних до зрозумілих людських інтенцій і переживань», що виведе дослідників на новий рівень осмислення результатів їх праці уже в надособистісному контексті.

1. Антонович М. Лист до Аристида Вирсти від 16 листопада 1956 року, Утрехт, машинописна копія / М.Антонович //Архів М. Антоновича. – ІЛН УКУ. – Львів. – 1 арк.
2. Антонович М. Лист до А. Вирсти від 23 травня 1957, Утрехт, машинописна копія / М.Антонович //Архів М. Антоновича. – 1 арк.
3. Антонович М. Лист до А. Вирсти від 26 жовтня 19(57) року, Утрехт, машинописна копія / М.Антонович //Архів М. Антоновича. – 1 арк.
4. Антонович М. Лист до А. Вирсти від 8 грудня 1957, Утрехт, машинописна копі / М.Антонович // Архів М. Антоновича. – 1 арк.
5. Антонович М. Лист до А. Вирсти від 30 січня 1958, Утрехт, машинописна копія / М.Антонович //Архів М. Антоновича. – 1 арк.
6. Антонович М. Лист до А. Вирсти від 12 травня 1958 року, Утрехт, машинописна копія / М.Антонович //Архів М. Антоновича. – 1 арк.
7. Антонович М. Лист до А. Вирсти від 25 травня 1959року, Утрехт, машинописна копія / М.Антонович // Архів М. Антоновича. – 1 арк.
8. Антонович М. Лист до В. Витвицького від 11 березня 1957 року, Утрехт, машинописна копія / М.Антонович // М. Антоновича. – 1 арк.
9. Антонович М. Лист до В. Витвицького від 29 липня 1958,Утрехт, машинописна копія / М.Антонович // Архів М. Антоновича. – 1 арк.
10. Антонович М. Лист до Зиновія Лиська від 10 січня 1958, Утрехт, машинописна копія / М.Антонович // Архів М. Антоновича. – 1 арк.
11. Антонович М. Лист до З. Лиська від 28 січня 1958 року, Утрехт, машинописна копія / М.Антонович // Архів М. Антоновича. – 1 арк.
12. Антонович М. Лист до З. Лиська від 1 лютого 1958 року, Утрехт, машинописна копія / М.Антонович // Архів М. Антоновича. – 1 арк.
13. Брик М. Українці в Голяндії / М.Брик // Календар Альманах. – Видання Першої Української Друкарні у Франції. – Париж, 1956. – С. 149-157.
14. Верменич Я. Мікроісторія як проблемне поле соціогуманітарних досліджень / Я.Верменич // Український історичний журнал. – Вип. 4. – Київ, 2010. – С. 156–168.
15. Вирста А. Лист до М. Антоновича від 30 квітня 1949 року, Париж, автограф / А. Вирста // Архів М. Антоновича. – 2 арк.
16. Вирста А. Лист до М. Антоновича від 6 жовтня 1955 року, Берг, автограф / А. Вирста // Архів М. Антоновича. – 3 арк.
17. Вирста А. Лист до М. Антоновича від13 березня 1956 року, Париж, автограф / А. Вирста // Архів М. Антоновича. – 2 арк.
18. Вирста А. Лист до М. Антоновича від 14 листопада 1956 року, Париж, автограф / А. Вирста // Архів М. Антоновича. – 2 арк.
19. Вирста А. Лист до М. Антоновича від 10 червня 1958, автограф / А. Вирста // Архів М. Антоновича. – 1 арк.

20. Вирста А. Лист до М. Антоновича від 8 квітня 1958, Нью-Йорк, автограф / А. Вирста // Архів М. Антоновича. – 1 арк.
21. Вирста А. Лист до М. Антоновича від 2 серпня 1959 року, Париж, автограф / А. Вирста // Архів М. Антоновича. – 2 арк.
22. Витвицький В. Українська музична сьогочасність / Василь Витвицький // Василь Витвицький. Музикознавчі праці. Публіцистика; упоряд., перекл, вступ Любомир Лехник. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2003. – С. 103–109.
23. Витвицький В. Українська музична публіцистика / Василь Витвицький // Там само. – С. 164–168.
24. Витвицький В. Трагічна помилка / Василь Витвицький // Там само. – С. 278–279.
25. Витвицький В. Ювілей без фанфар / Василь Витвицький // Там само. – С. 276–277.
26. Витвицький В. Лист до М. Антоновича від 20 лютого 1947 року, Кауфбойрен, автограф / Василь Витвицький // Архів М. Антоновича. – 1 арк.
27. Витвицький В. Лист до М. Антоновича від 14 лютого 1958 року, Детройт, авторизований машинопис / Василь Витвицький // Архів М. Антоновича. – 1 арк.
28. Животко Аркадій. Нездійснені пляни видання українських часописів / А.Животко. УВАН, Серія: Книгознавство. Бібліологічні Вісті I – Ч. 2. – Авгсбург, 1949.
29. Зінкевич О. Музикознавство та державна ідеологія: досвід, втрати, проблеми / О. Зінькевич // Українське музикознавство. – Вип. 28. – Київ : Музична Україна, 1998. – С. 64–73.
30. Лисько З. Лист до М. Антоновича від 2 січня 1958, Мюнхен, авторизований машинопис / З.Лисько // Архів М. Антоновича. – 1 арк.
31. Лисько З. Лист до М. Антоновича від 20 січня 1958 року, Мюнхен, авторизований машинопис / З.Лисько // Архів М. Антоновича. – 1 арк.
32. Лисько З. Лист до М. Антоновича від 29 грудня 1958 року, Мюнхен, авторизований машинопис / З.Лисько // Архів М. Антоновича. – 1 арк.
33. Лисько З. Лист до М. Антоновича від 17 грудня 1964 року, Нью Йорк, автограф / З.Лисько //Архів М. Антоновича. – 1 арк.
34. Лисько З. Лист до М. Антоновича від 16 липня 1966, Механік віл, автограф / З.Лисько // Архів М. Антоновича. – 1 арк.
35. Лисько З. Лист до М. Антоновича від 10 вересня 1968, Нью-Йорк, авторизований машинопис / З.Лисько //Архів М. Антоновича. – 1 арк.
36. Ржевська М. Категорія національного та процеси самоствердження і самопізнання української музичної культури (перша третина XX століття) / М. Ржевська// Українське музикознавство. – Вип. 28. – Київ : Музична Україна, 1998. – С. 80–90.
37. Самчук Улас. Планета ДІ-ПІ. – Вінніпег, 1979.
38. Шевельов Ю. Лист до А. Вирсти від 9 березня 1960 року, Нью Йорк, авторизований машинопис / Ю.Шевельов // Архів М. Антоновича. – 1 арк.

На основании неизвестных материалов, в частности, переписки Мирослава Антоновича, Зиновия Лиска, Василия Витвицкого, Аристида Вирсты, исследуется попытка возобновления издания музикального журнала в украинской эмиграции в 40–50 гг. XX в.

***Ключевые слова**: украинская диаспора, музыкальная периодика, украинские музыковеды.*

On the basis of unknown materials, including correspondence of Myroslav Antonovych, Zynoviy Lysko, Vasyl Vytvytskyi and Arystyd Vyrsta an attempt to restore music magazine on the Ukrainian emigration in the 1940th – 1950th has been researched.

***Key words**: Ukrainian diaspora, musical periodicals, Ukrainian musicologists.*

УДК 78 .07 : 534.85 : 314.743

Ганна Карась

МУЗИЧНА ШЕВЧЕНКІАНА УКРАЇНСЬКОЇ ЗАХІДНОЇ ДІАСПОРИ У ЗВУКОЗАПИСАХ

У статті на основі різноманітних джерел (звукозаписів, каталогів, статей) здійснено огляд музичної шевченкіани української західної діаспори у звукозаписах впродовж XX ст. Виокремлено зарубіжні фірми звукозапису, постаті композиторів, виконавців (солістів, хорових колективів, банду-ристів) діаспори, які були причетні до творення музичної шевченкіани.

© Карась Г., 2014.